

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 5 november 1942 kl. 12 m.

Konstitutionsutskottets memorial i anledning av en inom första kammaren jämlikt § 57 riksdagsordningen gjord anmälan om anledning till anmärkning mot statsministern Hansson.

Sedan enligt protokollsutdrag från första kammaren av den 2 november 1942 herr von Heland inom kammaren yttrat, att anledning förefunnes till anmärkning mot statsministern Hansson, varom remiss begärdes till konstitutionsutskottet, inför vilket anledningen skulle uppgivas, har jämlikt föreskriften i § 57 riksdagsordningen detta yttrande tillika med ett av herr von Heland i sammanhang därmed avlämnat förseglat konvolut blivit till utskottet överlämnat.

Ifrågavarande konvolut befanns vid öppnandet innehålla en skrivelse, däri herr von Heland såsom anledning till anmärkningen mot statsministern uppgav dennes underlåtenhet att tillstyrka Kungl. Maj:t ej mindre att besluta om gottgörelse till mejerierna för den inkomstminskning, som dessa åsamkats genom att handeln med grädde från och med den 20 november 1941 underkastats reglering, än även att redan i augusti månad år 1942 eller i varje fall tidigare än som nu skett gå i författning om fastställande av priserna på spannmål och mjölk.

Med hänsyn till arten och omfattningen av de i förevarande anmärkningsanledning berörda frågorna, vilkas konstitutionella bedömande normalt ankommer på 1943 års lagtima riksdags konstitutionsutskott, har utskottet funnit sig icke böra företaga desamma till granskning vid riksdagens nu pågående sammanträden för frågor varom i § 56 riksdagsordningen sägs,

vilket utskottet får för riksdagen anmäla.

Stockholm den 5 november 1942.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN

Närvarande: herrar Hallén, Andersson i Ovanmyra, Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Holmström, Herlitz*, John Björck, Karl August Johanson, John Gustavson*, Anders Andersson*, Johannes Pettersson, Albert Andersson, Lindmark, Fast, Nordström, Mosesson, Nilsson i Göteborg, Hällgren, Fält och Seve.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer:

1) av herrar *Andersson* i Ovanmyra, *John Gustavson* och *Albert Andersson*, vilka ansett, att utskottet i sitt förevarande memorial bort lämna en fullständig redovisning för den av herr von Heland framställda anmärkningsanledningen;

2) av herrar *Sandegård*, *Anders Andersson*, *Nilsson* i Göteborg och *Hällgren*, som ansett att utskottet bort vid denna riksdag upptaga ärendet till konstitutionell granskning.

Särskilt yttrande

av herr *Herlitz*, som till närmare utveckling av sin uppfattning anfört följande:

Utskottet har icke upptagit anmärkningsanledningen till saklig behandling; det markeras särskilt i memorialet, att ingen granskning ägt rum, så att riksdagens rätt icke enligt RF § 107 st. 3 blivit avskuren.

I vilken omfattning ett sådant förfaringsätt förekommit förut, har jag ej kunnat närmare undersöka; säkert är emellertid att det ofta hänt, att utskottet i sitt dechargebetänkande ej närmare gått in på en anmärkningsanledning, som det prövat, och t. o. m. att en anmärkningsanledning ej alls blivit föremål för något utskottets beslut. I varje fall skall man fasthålla, att en anmärkare enligt RO § 57 ej har samma anspråk som en motionär på saklig behandling.

De förhållanden, under vilka herr von Helands framställning gjorts, göra det i alla händelser nu nödvändigt att lämna den utan saklig behandling.

Skulle saklig behandling av de i framställningen avsedda frågorna äga rum, skulle den säkerligen taga avsevärd tid i anspråk; därefter åtginge viss tid för behandlingen i kamrarna. Under nuvarande förhållanden, då riksdagen sammanträtt för mottagande av meddelanden enligt RO § 56, är det av uppenbara praktiska skäl ogörligt att åstadkomma en sådan behandling.

Ytterligare svårigheter yppa sig, om man besinnar frågans sammanhang med konstitutionsutskottets granskningsarbete i övrigt.

Man måste beakta, att om vissa protokoll granskas av utskottet i år, möjligheten att på samma protokoll grunda anmärkningar år 1943 avskäres (RF § 107 st. 3). Härav följer, att om utskottet vid nästkommande riksdag skulle vilja upptaga exempelvis jordbruksfrågorna till en mer allsidig behandling, två viktiga frågor på förhand uteslutits ur komplexet genom deras behandling nu. Att upptaga herr von Helands anmälan nu skulle betyda ett erkännande, att konstitutionsutskottet när som helst skulle vara skyldigt att på enskilda riksdagsmäns önskan — i den omfattning, som det kunde falla dem in att påfordra — sönderbryta den enhetliga procedur som RF 107

tänker sig som det normala. Något sådant kan icke vara grundlagarnas mening.

Härtill kommer ännu en sak. Med tanke på den verkan, som granskning av protokollen har (se ovan), måste utskottet, om det inlåter sig på granskning av infordrade protokoll, vara betänkt på att, sin plikt likmätigt, granska dem ur alla de synpunkter som kunna tänkas — alltså icke blott de av herr von Heland angivna. Detta förhållande är i förevarande fall av stor vikt. För att bedöma frågan nr 2 behöver utskottet infordra samtliga jordbruksprotokoll för en längre tidrymd (ty endast därigenom erhålles tillförlitlig översikt över regeringens prispolitik). Men härmed tvingas utskottet att nu underkasta dessa protokoll en lika allsidig prövning som vid det normala dechargearbetet. Ovan antydda olägenheter skärpas sålunda: 1) den tid som åtgår blir längre; 2) dechargearbetet blir på ett ännu mera iögonenfallande sätt söndersplittrat.

Till förebyggande av missförstånd må anmärkas, att konstitutionsutskottets åtgärd ej innebär uppskov med behandlingen av herr von Helands anmärkningsanledning. Något uppskov med ett ärendes behandling till en kommande riksdag kan överhuvud taget ej äga rum. Det konstateras blott att de i anmärkningsanledningen berörda frågorna, som ej kunna behandlas nu, i stället enligt grundlagens bud komma under konstitutionsutskottets omprövning vid 1943 års lagtima riksdag.